

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Over de bevoegdheid van de Surinaamse rechter en de toepasselijkheid van het Surinaamse recht in arbeidssituaties met een internationale component

Boot, G.C.

Citation

Boot, G. C. (2025). Over de bevoegdheid van de Surinaamse rechter en de toepasselijkheid van het Surinaamse recht in arbeidssituaties met een internationale component. *Surinaams Juristenblad*, 62(1), 50-57. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4257795>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4257795>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Over de bevoegdheid van de Surinaamse rechter en de toepasselijkheid van het Surinaamse recht in arbeidssituaties met een internationale component

Gerrard Boot*

1 Inleiding

Tijdens de door het CDR verzorgde cursusweek arbeidsrecht voor de civiele RAIO's in Paramaribo in maart 2024 werd de volgende, zelfbedachte, casus besproken.¹ Een Frans olieconcern laat in de arbeidsovereenkomst met zijn in Suriname werkzame werknemers opnemen dat op die arbeidsovereenkomst het Franse recht van toepassing is, en dat geschillen daarover bij uitsluiting door de rechter in (het Europese deel van) Frankrijk moeten worden behandeld. De vraag aan de RAIO's was of, wanneer zo'n werknemer een geschil aan hen zou voorleggen (bijvoorbeeld in geval van een ontslag op staande voet, of bij een arbeidsongeval), zij zich toch bevoegd zouden achten, en als dat zo zou zijn, welk recht dan zou moeten worden toegepast.

In de discussie hierover kwam al snel naar voren dat naar het recht van de Europese Unie de vragen zouden moeten worden beantwoord aan de hand van de Brussel I bis-verordening² (bevoegdheid rechter) en de Rome I-verordening³ (toepasselijk recht). Maar Suriname valt niet onder de EU. Welke regels zijn dan van toepassing? Het antwoord daarop bleek niet zo eenvoudig te geven, maar de aanwezigen waren er wel van overtuigd dat dit een belangrijke vraag is. Suriname zou er belang bij hebben voor dit soort zaken omtrent oliewinning niet 'overgeleverd' te zijn aan buitenlandse rechters en de toepasselijkheid van buitenlands recht. Dat alles vormde aanleiding voor een nadere verdieping in het onderwerp. Ik maak daar in dit artikel een begin mee.⁴ Relevant daarbij is dat inmiddels op 14 augustus 2024 door De Nationale Assemblee het Surinaams Nieuw Burgerlijk Wetboek (verder: SNBW), alsmede het Nieuwe Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (verder: SNBRv) is aangenomen.

* Prof. mr. G.C. (Gerrard) Boot is hoogleraar arbeidsrecht aan de Universiteit Leiden, raadsheer aan het gerechtshof Amsterdam en raadsheer bij de Centrale Raad van Beroep te Utrecht.

1 De mededeling van Total/APA op 1 oktober 2024 om daadwerkelijk tot winning over te gaan was toen nog niet genomen, laat staan bekend.

2 Verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europese Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *PbEU* 2012, L 351.

3 Verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I).

4 Recent schreef G.N. Best in dit blad over het Surinaamse ipr: 'Nut en noodzaak van concordantie in tijden van staatkundige onafhankelijkheid', *SJB* 2023 (60) 1.

2 Bevoegdheid rechter en toepasselijk recht

Vragen of de rechter van het ene land bevoegd is van rechtsgeschillen kennis te nemen dan wel die van een ander land, alsook welk nationaal recht dan moet worden toegepast, behoren tot het internationaal privaatrecht (ipr). Voor de eilanden van het Caraïbisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden – een gebied met een juridisch stelsel waarmee het Surinaamse juridische stelsel tal van overeenkomsten heeft – geldt daarbij het interregionaal privaatrecht (irpr), dat wil zeggen de verschillende regels die op de verschillende eilanden. Voor Suriname heeft dat irpr geen directe betekenis, omdat Suriname een zelfstandig land is, niet deel uitmakend van een andere nationale jurisdictie. Het recht zoals dat geldt op de eilanden van het Caraïbisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden, alsook los daarvan het Nederlands recht, kan wel een inspiratiebron zijn. Suriname is verder gebonden door allerlei internationale verdragen.

3 Directe geschreven Surinaamse regels

Het SNBW en het SNBRv kennen geen specifieke bepalingen op het gebied van het ipr. Bepalingen zoals die (sinds 2010) in de artikelen 1 tot en met 14 van het Nederlandse BRv gelden en waarin de rechtsmacht van de Nederlandse rechter als zodanig wordt behandeld, ontbreken. Hetzelfde geldt voor het in Nederland per 2012 ingevoerde Boek 10 van het NBW, het Internationaal privaatrecht. De reden voor het ontbreken van dergelijke bepalingen in Suriname is, dat het NBW-project in Suriname is gestart in 2005, en op dat moment in Nederland die ipr-bepalingen ook nog niet in de wet waren opgenomen. Het ontbreken van dergelijke bepalingen in Suriname houdt daarmee geen inhoudelijk oordeel ('we waren het daar niet mee eens') in.

De Surinaamse Wet van 4 september 1868 no. 17, houdende Algemene Bepalingen der Wetgeving van Suriname (G.B. 1868 no. 14), gelijk zij luidt na de daarin aangebrachte wijzigingen bij G.B. 1893 no. 35, G.B. 1914 no. 32, G.B. 1918 no. 28, S.B. 1975 no. 171 kent enkele bepalingen die van belang zijn voor het ipr. Zo bepaalt artikel 10: 'Ten opzichte van onroerende goederen geldt de wet van het land of de plaats waar die goederen gelegen zijn', en zo bepaalt artikel 11: 'De vorm van alle handelingen wordt beoordeeld naar de wetten van het land of de plaats, alwaar die handelingen zijn verricht.' Suriname kent derhalve bepalingen die het Surinaams recht van toepassing laten zijn, ongeacht een eventuele rechtskeuze. Artikel 15 houdt ook rekening met het (geschreven of ongeschreven) volkenrecht, daar waar het bepaalt: 'De rechtsmacht van de rechter en de uitvoerbaarheid van rechterlijke vonnissen en van authentieke akten worden beperkt door de uitzonderingen in het volkenrecht erkend.'

Het Surinaamse recht kent ook bepalingen over de (interne) bevoegdheid van de rechter, de zogenoemde relatieve bevoegdheid.

4 Op Suriname van toepassing zijnde ipr-regelingen

Suriname is lid van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht (in het Engels afgekort tot HCCH). Door de HCCH is een aantal verdragen (vooral op het ge-

bied van het familierecht) tot stand gekomen die voor de vraagstelling van dit artikel niet direct relevant zijn.⁵ Wel zijn uit de door de HCCH tot stand gebrachte regelingen factoren te destilleren die van belang kunnen zijn voor de vaststelling van het (zoals zo dadelijk zal blijken relevante) ongeschreven ipr.

Suriname is geen lid van het *Energy Charter Treaty*. Op grond van dat verdrag kan arbitrage zijn voorgeschreven.⁶ Het zou echter kunnen dat de Surinaamse overheid, bij het verlenen van concessies – zoals die aangaande oliewinning – voorwaarden heeft gesteld of dat alsnog gaat doen. Die voorwaarden zouden betrekking kunnen hebben op geschilbeslechting, zoals de vraag of in geval van geschillen de overheidsrechter bevoegd is, dan wel arbitrage gevolgd dient te worden, en in beide gevallen waar dan, en met toepassing van welke regels? In mijn conclusie zal ik nog terugkomen op het belang van het expliciet regelen van deze ipr-kwesties bij eventuele (toekomstige) concessieverleningen.

Het ICSID-verdrag is een speciaal verdrag voor investeringsgeschillen tussen staat en investeerder, maar Suriname is daarbij niet aangesloten.⁷

5 Eerste tussenconclusie

De vooraan in dit artikel gestelde vraag (is de Surinaamse rechter in de genoemde arbeidscasus bevoegd en welk recht is dan van toepassing?) zal daarom beantwoord moeten worden aan de hand van het ongeschreven ipr, zoals dat in Suriname ook van toepassing is. Dat geschillen beslecht worden op basis van het ongeschreven ipr is niets uitzonderlijks. Dat gebeurt tot op heden ook door rechters in het Caraïbisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden,⁸ en dat gebeurde tot in de jaren zeventig van de twintigste eeuw ook door Nederlandse rechters.⁹

6 Ongeschreven ipr

Maar wat houdt dat ongeschreven ipr dan in? Waar is het te vinden? Dat is kort gezegd: in de gepubliceerde rechtspraak, en in de doctrine. Om met dat laatste te beginnen ben ik te rade gegaan bij het Algemeen deel IPR in de Asser-serie uit 2023¹⁰ en bij het over het Caraïbisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden geschreven Interregionaal privaatrecht, van G.C.C. Lewin.¹¹ Welke algemene leerstukken vallen

5 Zie op de website van de HCCH genoemde verdragen 02 (Burgerlijke rechtsvordering), 16 (erkenning en tenuitvoerlegging), 20 (verkrijging van bewijs), 29 (toegang tot de rechter) en 41 (tenuitvoerlegging).

6 Op grond van dit *Charter Treaty* werd de Russische staat door het Yukos-concern betrokken in een arbitrale procedure. Het in deze procedure gewezen arbitrale vonnis werd in Nederland inmiddels grotendeels bevestigd, en is voor de rest nog onderwerp van geschil (HR 18 november 2021, ECLI:NL:HR:2021:1645 en Hof Amsterdam 20 februari 2024, ECLI:NL:GHAMS:2024:351).

7 <https://icsid.worldbank.org/>.

8 Zie o.a. de noot van Th.M. de Boer bij HR 2 mei 2014, ECLI:NL:HR:2014:1063, NJ 2014/468.

9 Het eerste Europese verdrag op dit gebied, het EEX-verdrag, trad in werking op 1 februari 1973, hierover P. Vlas, 'Bij de vijftigste verjaardag van het EEX', *NIPR* 2019, afl. 2. Zie bijvoorbeeld ook Th.M. de Boer, 'Een dreigend faillissement: het tekort van het internationaal privaatrecht', *WPNR* 8 mei 1976, nr. 5348.

10 Asser/Vonken 10-I 2023.

11 G.C.C. Lewin, *Interregionaal privaatrecht*, Boom 2014.

uit het (ongeschreven) ipr af te leiden die voor beantwoording van de casus van belang zijn? Ik begin, zoals dat gebruikelijk is, met de vraag naar de bevoegdheid van de rechter, en sta vervolgens stil bij die naar het toepasselijke recht.

7 Bevoegde rechter

Iedere staat bepaalt zelf of zijn gerechten internationaal bevoegd zijn. Als een Surinaamse rechter wordt geraadpleegd, zal deze naar het Surinaamse ipr vaststellen of hij bevoegd is van dat geschil kennis te nemen. Indien los daarvan maar voor dezelfde zaak een Franse rechter wordt ingeschakeld, dan zal deze Franse rechter naar Frans ipr zijn eigen bevoegdheid beoordelen. Vervolgens zal de rechter die zich bevoegd acht moeten bepalen welk recht op de zaak van toepassing is. Dat kan het recht van een ander land zijn dan dat van de rechter. Maar het is natuurlijk niet erg praktisch, wanneer een Surinaamse rechter Frans recht moet toepassen, of omgekeerd. In het ipr is daarom een (sterke) tendens aanwezig, de bevoegdheid van de rechter en de toepasselijkheid van het recht te laten samenlopen, de zogenoemde 'Gleichlauf'.

7.1 *Specifieke Surinaamse regels*

Het Surinaamse recht kent enkele bepalingen over het zich in het buitenland bevinden. Zo bepaalt artikel 8 van de Wet AB: de wettelijke regelingen betreffende de rechten, de staat en de bevoegdheden der personen, verbinden de ingezetenen van Suriname, ook wanneer zij zich buiten Suriname bevinden.

7.2 *Het criterium van de sterkste verbondenheid*

Uit Asser/Vonken zijn enkele belangen en beginselen af te leiden die ten grondslag liggen aan de regels van het internationale bevoegdheidsrecht. Dat is in de eerste plaats het criterium van de sterkste verbondenheid.

Voor onze casus is dat criterium heel zinvol. De arbeidsovereenkomst is immers (zo moet worden aangenomen) gesloten in Suriname, hij wordt volledig ten uitvoer gelegd in Suriname (aldaar wordt de arbeid verricht en wordt het loon betaald) en in ieder geval de werknemer is (zo moet ook worden aangenomen) woonachtig in Suriname. Het criterium van de sterke verbondenheid wijst daarom heel nadrukkelijk naar Suriname. Weliswaar vindt over het criterium van de 'sterkste verbondenheid' soms discussie plaats omdat het niet altijd tot een eenduidige uitkomst leidt, maar in deze casus is dat bezwaar niet steekhoudend.

7.3 *Distributie bepaalt attributie*

Het ipr kent ook het 'distributie-bepaalt-attributie-beginsel'. Het beginsel houdt in dat als een rechter volgens de regels van relatieve bevoegdheid bevoegd is, dat ook internationale bevoegdheid schept. Volgens het SNRv is bevoegd de kantonrechter binnen wiens gebied de gedaagde woonachtig is (art. 95 lid 1). Het SNRv kent niet een bepaling zoals in Nederland, dat in arbeidszaken mede bevoegd is de kantonrechter binnen wiens gebied de arbeid gewoonlijk wordt verricht. Ten aanzien van onroerend goed is wel mede bevoegd de kantonrechter behorend bij de plaats waar het onroerend goed is gelegen (art. 99 SNRv). In geval van onrechtmatige daad is ook mede

bevoegd de kantonrechter in het gebied waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan (art. 98 SNRv).¹² Ten slotte bepaalt artikel 97 dat in zaken betreffende een overeenkomst gesloten tussen een partij die handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, en een natuurlijke partij niet handelend in de uitoefening van beroep of bedrijf, mede bevoegd is de kantonrechter behorend bij de woonplaats van de natuurlijke persoon. Deze laatste bepaling is naar mijn mening ook van toepassing op arbeidsovereenkomsten. Dat betreft immers een overeenkomst tussen enerzijds een partij die handelt in de uitoefening van zijn bedrijf en anderzijds een natuurlijke persoon die dat niet doet. Zowel wanneer de werknemer eiser is, alsook wanneer hij gedaagde is, is de kantonrechter behorend bij zijn woonplaats dan relatief bevoegd. Die relatieve bevoegdheid zou volgens 'distributie-bepaalt-attributie-beginsel' dan ook internationale bevoegdheid aan de Surinaamse rechter geven.

Het 'distributie-bepaalt-attributie-beginsel' gold in het Europese deel van het Koninkrijk der Nederlanden tot 2002, en werd toen met de invoering van het nieuwe Nederlandse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering afgeschaft.¹³ In het Caraïbische deel van het Koninkrijk wordt het echter nog wel (volgens Lewin: met zekere regelmaat¹⁴) toegepast. Dat is voor de casus interessant, omdat het Caraïbische Wetboek van Burgerlijk Rechtsvordering, net als het SNRv, geen algemene regeling van de internationale bevoegdheid van de rechter kent.

7.4 *Forumkeuze*

Daar waar zowel het criterium van de sterkste verbondenheid (par. 7.2) als de regel 'distributie bepaalt attributie' (par. 7.3) tot de toepasselijkheid van het Surinaamse recht en de bevoegdheid van de Surinaamse rechter leiden, is in de casus een forumkeuze gemaakt, inhoudend de uitsluitende bevoegdheid van de Franse rechter. Ook het begrip 'forumkeuze' is in het algemeen een relevant aanknopingspunt in het ipr. De forumkeuzebevoegdheid geldt als tegenhanger van de (objectieve) verwijzingsregels zoals beschreven onder paragraaf 7.2 en 7.3. Als grondslag daarvoor geldt het belang van de rechtszekerheid en de proceseconomie. Normaal gesproken weet je met een forumkeuze waar je aan toe bent. Juist die grondslagen, rechtszekerheid en proceseconomie, vormen voor de onderhavige casus geen sterke basis. Omdat, afgezien van de forumkeuze, geen enkele omstandigheid richting de bevoegdheid van de Franse rechter wijst, is de geldigheid van deze forumkeuze onzeker. Het argument dat, in geval van twee allebei goed verdedigbare fora, de keuze voor de één de rechtszekerheid ten goede komt, doet hier dus geen opgeld. Het argument proceseconomie is voor deze casus ook zwak: het is hoogst onpraktisch om over het onderhavige geval in Frankrijk te moeten gaan procederen. Dus daar waar in zijn algemeen een forumkeuzebevoegdheid kan bestaan, lijkt dat in de onderhavige casus twijfelachtig.

12 De casus maakt melding van een arbeidsgeschil, en dat zou betrekking kunnen hebben op een arbeidsongeval. Het veroorzaken van een arbeidsongeval zal in de regel ook een onrechtmatige daad zijn. Diverse ipr-regelingen, zoals de vanaf 11 januari 2009 geldende Rome II-verordening, bepalen dat voor de beoordeling daarvan moet worden aangeknoopt bij de plaats waar de schade zich heeft voorgedaan, in casu Suriname.

13 Zie o.a. G.C.C. Lewin, *Interregionaal privaatrecht*, Boom 2014.

14 Lewin, *a.w.* p. 91

7.5 Overige beginselen

De overige in Asser-Vonken genoemde beginselen (*forum contractus*, *forum delicti*, exclusieve bevoegdheidsgronden, op het beschermingsbeginsel gebaseerde bevoegdheidsgronden) betreffende de rechtsmacht lijken niet tot een eenduidige uitkomst te leiden. Wanneer als inspiratiebron naar het Nederlandse recht (het recht van het Europese deel van het Koninkrijk) wordt gekeken, dan wordt dat Nederlandse recht voor deze vraag beheerst door de Brussel I bis-verordening. Art. 22 daarvan bepaalt dat als de werkgever de procedure begint, dat moet geschieden in het land waar de werknemer woonachtig is, in dit geval dus Suriname. Als de werknemer de procedure begint, heeft deze de keuze tussen het land waar de werkgever is gevestigd, en het land waar de arbeid gewoonlijk wordt verricht. Als de werknemer de procedure in Suriname begint, zou volgens die regels (ook alleen) de Surinaamse rechter bevoegd zijn. Als de werkgever de procedure begint is de Surinaamse rechter verplicht bevoegd.

8 Toepasselijke recht

De vraag in het ipr naar de toepasselijkheid van een rechtsstelsel wordt wel het conflictenrecht genoemd. De beantwoording van vragen hierover geschiedt aan de hand van de zogenoemde verwijzingsregels. De klassieke opvatting hierover (ontwikkeld door Von Savigny) betreft het vinden van het op de rechtsverhouding 'sterkst verbonden' recht. Dat lijkt daarmee op de onder paragraaf 7.2 beschreven 'sterkste verbondenheid'. Ook hier geldt dat tegen dit criterium in sommige soort zaken bezwaren mogelijk zijn ('wat is dan het sterkst verbonden recht?'; is dat bijvoorbeeld het land waar het onrechtmatig handelen is begaan, of het land waar de schade uiteindelijk is veroorzaakt?) maar in deze casus is het 'sterkst verbonden' recht heel duidelijk, namelijk Suriname. Daar vinden de werkzaamheden plaats, en zal in ieder geval met bepaalde voorschriften (de hierna te behandelen voorrangsbepalingen of bepalingen van bijzonder dwingend recht) rekening moeten worden gehouden.

8.1 Sterkst verbonden

Dat op een internationaal geval het recht van toepassing is dat het nauwste met de situatie verbonden is, is de klassieke opvatting in het ipr. Wanneer die nauwste verbondenheid met enig land ertoe leidt dat niet alleen het recht van dat land van toepassing is, maar ook de rechter in dat land, dan voorziet dit criterium ook in het moderne criterium van de effectieve rechtstoepassing. Vooral voor de niet-kapitaalkrachtige partij is dat een groot voordeel. Zoals onder paragraaf 7.2 al is gemeld bestaat de kritiek op de klassieke Savigniaanse opvatting eruit, dat er vaak niet een eenduidig 'sterkst-verbonden-land' valt aan te wijzen. Die kritiek snijdt voor de onderhavige casus weinig hout, want het is evident dat daarin Suriname het nauwst verbonden land is. Het 'sterkst-verbonden'-land-criterium is ook in moderne wetgeving terug te vinden, zoals in artikel 8 lid 4 van de Europese Rome I-verordening. Aldaar is bepaald dat in arbeidssituaties het objectief toepasselijke recht, gebaseerd op het gewoonlijke werkland of het land van de vestiging van de werkgever die de werknemer in dienst heeft genomen, moet wijken wanneer met een ander land nau-

were banden bestaan.¹⁵ In zo'n situatie overrult dat dan ook een gemaakte rechtskeuze voor een ander stelsel (het subjectief toepasselijke recht). Een lichte vorm van dit 'nauwste-band-criterium' is in het Europese deel van het Koninkrijk te vinden in de voor verzoekschriftprocedures geldende regel (art. 3 Rv-NL) dat de zaak 'voldoende met de rechtssfeer van Nederland verbonden is'. In onze casus heeft de zaak de nauwste banden met Suriname, dus is aan dat 'voldoende verbondenheid' zeker ook voldaan.

8.2 Voorrangsregels

Het in het ipr bekende leerstuk van de voorrangsregels (of: bepalingen van bijzonder dwingend recht) houdt in dat bepaalde voorschriften voor een land zo belangrijk zijn, dat die voorschriften moeten worden toegepast ongeacht de vraag welk recht op de gehele rechtsbetrekking aangaande die partijen van toepassing is. Of anders gezegd: ongeacht de vraag welk recht op die rechtsbetrekking voor het overige van toepassing is. In de Rome I-verordening wordt op dergelijke voorrangsregels gedomd in artikel 9. Ieder land stelt zijn eigen voorrangsregels op. Dat dient enerzijds met terughoudendheid te gebeuren, en aan de andere kant bestaat er binnen de EU wel enige overeenstemming over soorten van regels die als voorrangsregels kunnen worden aangemerkt. Binnen het arbeidsrecht betreft dat bijvoorbeeld regels op het gebied van de arbeidsomstandigheden en de arbeidsveiligheid. Zo ook in Nederland. In Nederland geldt de inlenersaansprakelijkheid voor loonbetaling (art. 7:616a e.v. BW) als een voorrangsregel (deze bepalingen zijn immers van toepassing ongeacht het voor het overige toepasselijke recht). In Nederland is een discussie gevoerd of het preventieve ontslagstelsel (voor beëindiging van de arbeidsovereenkomst door de werkgever is in beginsel voorafgaande toestemming van een administratief orgaan of de rechter nodig) ook een voorrangsregel is. Volgens Asser-Vranken was dat tot 2015 zeker het geval.¹⁶ vanaf 2015 (met de invoering van de Wvz) niet meer. Het Surinaamse ontslagrecht lijkt, ook na de invoering van het SNBW, sterk op het in Nederland tot 2015 geldende ontslagstelsel. Goed verdedigbaar is daarom dat ook de Surinaamse ontslagregels bepalingen van bijzonder dwingend recht zijn. Dat betekent dat die bepalingen hoe dan ook van toepassing zijn, ongeacht het voor het overige toepasselijke recht. In Nederland is de wetgeving omtrent arbeidsomstandigheden ook een voorrangsregel. Niet valt in te zien waarom dat voor Suriname anders zou zijn. Dat betekent dan dat beide kwesties die in de casus aan de orde worden gesteld (een ontslag op staande voet, of een arbeidsongeval) hoe dan ook voorrangsregels betreffen. Men zou kunnen denken dat het dan niet meer zo relevant is welk recht voor het overige van toepassing is. Evenzo valt te bepleiten dat wanneer belangrijke aspecten van een casus beheerst worden door voorrangsregels van een bepaald recht, dat een aanwijzing is, dat datzelfde recht voor het overige ook van toepassing is.

8.3 *Litispendentie*

Litispendentie betekent dat een geschil aan verschillende rechters kan worden voorgelegd. Een gangbare opvatting is dat de tweede (of volgende) rechter die wordt in-

15 Hof van Justitie EU, 12 september 2013, ECLI:EU:C:2013:551 (*Schlecker*).

16 Asser-Vranken, *a.w.*, p. xxx.

geschakeld, behandeling van de zaak aanhoudt totdat de eerste rechter een oordeel heeft gegeven (aangaande diens bevoegdheid dan wel een inhoudelijk oordeel).¹⁷ De achtergrond van de regels omtrent litispending is te voorkomen dat rechters in verschillende landen tot een verschillende beslissing komen (door zich hetzij allebei bevoegd te verklaren, hetzij allebei onbevoegd). Deze opvatting hangt samen met de opvatting dat het ipr 'neutraal' is, dat wil zeggen geen voorkeur heeft voor een bepaald rechtstelsel. De als eerste ingeschakelde rechter zal dus op grond van zijn eigen ipr (in de casus: op grond van het Surinaamse ipr) moeten beoordelen of hij bevoegd is. Indien de casus direct voor de Franse rechter zou zijn gebracht, zou de Franse rechter moeten beoordelen of deze, op grond van het Franse ipr, bevoegd is. Voor een objectieve beschouwing of de Surinaamse rechter ten aanzien van de casus bevoegd is, kan het daarom geen kwaad stil te staan bij de vraag hoe die Franse rechter over zijn eigen bevoegdheid zou hebben geoordeeld. De Franse rechter is vertrouwd met de EU-verordeningen Brussel I bis en Rome I. Op grond van artikel 22 Brussel I bis is in een door de werkgever gestarte procedure slechts bevoegd de rechter van het land waar de werknemer woonachtig is, in casu Suriname, tenzij (art. 26) een expliciete forumkeuze is gemaakt nadat het geschil is ontstaan. Van dat laatste is in de casus niets gebleken, dus zou de Franse rechter, indien Brussel I bis wordt toegepast, zich onbevoegd moeten verklaren. Hetzelfde oordeelde de Nederlandse Hoge Raad in een door een in Nederland gevestigde werkgever tegen een in Spanje woonachtige werknemer.¹⁸ Ook dat betekent dat de Surinaamse rechter, zonder het risico te lopen 'te veel naar zich toe te willen trekken' zichzelf bevoegd kan achten.

9 Eindconclusie

De in deze casus gestelde vraag (is de Surinaamse rechter bevoegd te oordelen over een arbeidsgeschil met een Surinaamse werknemer van Total) is op grond van het geschreven Surinaamse recht niet eenduidig te beantwoorden, en evenmin op grond van internationale verdragen waaraan Suriname gebonden is. Het ook voor Suriname geldende ongeschreven ipr leidt wel tot een eenduidig antwoord, namelijk dat de Surinaamse rechter bevoegd is van die vordering kennis te nemen, en daarbij ook Surinaams recht dient toe te passen. Een en ander kan anders liggen wanneer de Surinaamse overheid bij de concessieverlening – aan naar nu bekend is: Total/APA – regelingen heeft getroffen over de beslechting van geschillen.¹⁹ Als dat nog gaat gebeuren is het vanzelfsprekend van groot belang stil te staan bij de kosten van dergelijke procedures (arbitrage kan heel duur zijn) alsook de wenselijkheid dergelijke macht 'uit handen te geven'.

17 Tot een dergelijke aanhouding kwam ook de rechtbank Utrecht op 11 december 1991, met instemming van het gerechtshof Amsterdam op 11 januari 1993, *NIPR* 1993, nr. 79, p. 15.

18 HR 11 maart 2022, ECLI:NL:HR:2022:345.

19 Zie over de historie van de verleende concessies o.a.: Carlo Jadnanansing, 'Moet de Staat Suriname partij zijn bij de gesloten petroleumovereenkomsten?', *Suriname Nieuws*, 14 oktober 2024.